

בס"ד. שיחת יום ד' פ' עקב, כ"ף מנחם-אב ה'תנשא

— אחרי תפלת מנחה ומעריב* —

בלתי מוגה

א. עומדים אנו במוצאי וסיום המעת-לעת של יום הרביעי לפרשת עקב, אשר, ע"פ חלוקת פרשת השבוע לשבעה חלקים בהתאם לשבעת ימי השבוע, הרי, נוסף על שייכותה של הפרשה כולה לכל ימי השבוע, יש בכל יום הוראה מיוחדת מחלק הפרשה השייך במיוחד ליום זה, ובנדוד¹, יום רביעי בשבוע — קשור עם חלק הפרשה דרביעי עד חמישי, וככל שמתקרבים לסיום היום, מודגשת השייכות עם סיום חלק הפרשה השייך ליום זה (הפסוקים הקרובים יותר להתחלת חלק החמישי) יותר מאשר לפסוקים הראשונים שבחלק זה.

ולהעיר ממעלתו המיוחדת של חלק הרביעי דפרשת השבוע — דכיון שהפרשה מחולקת לשבעה חלקים, הרי ישנם שלשה חלקים לפני רביעי ושלשה חלקים לאחר רביעי, ורביעי באמצע [ולכן כשקורין שתי פרשיות מחוברות, אזי חיבורם הוא ע"י ה"עלי" שקורין ל"רביעי", שהקורא הרביעי עולה (מלמטלמ"ע) ומחבר פרשה הראשונה עם פרשה השני¹] — בדוגמת קו האמצעי, שהוא הניקוד דכל הקוין.

[ויש לקשר זה גם עם הענין ד"ארבע גאולות"², וארבעה "לשונות של גאולה"³, וכמה ענינים טובים שברביעי, כולל גם ענין רביעי שבעולמות, עולם האצילות (כמדובר כמ"פ, ואין כאן המקום להאריך בזה)].

ובנדוד¹ — מודגש ביתר שאת וביתר עוז (ואין צורך לחפש רמזים) הקשר והשייכות שבין סיום חלק הרביעי של פרשת עקב, עם תוכנו המיוחד של יום זה, אשר תפלת היום היתה קשורה גם עם יום ההילולא של צדיק שמסר נפשו על הפצת היהדות והמצוות, כדלקמן.

ב. בסיום חלק הרביעי דפרשת עקב מדובר אודות שבט לוי: "בעת ההיא הבדיל ה' את שבט הלוי גוי' לעמוד לפני ה' לשרתו גוי' ה' הוא נחלתו גוי'⁴, היינו, שתפקידו של שבט לוי הוא השירות בביהמ"ק, כולל גם השירות דבני" (נוסף על השירות של הלויים לכהנים, כמ"ש "וילוו עליך וישרתוך").

(2) ירושלמי פסחים פ"י ה"א.

(3) פני משה שם.

(4) יו"ד, ח"ט.

(5) קרח יח, ב.

(* בעת התפלה נכחו בביהכ"נ ילדי מחנה

קיץ "גן-ישראל" (וראה לקמן ס"ו). — אחרי

התפלה שרו הילדים כמה ניגונים, כאשר כ"ק

אדמו"ר שליט"א מעודד את השירה.

(1) ראה לקו"ש חיי"ט ע' 380. וש"נ.

ובענין זה פוסק הרמב"ם הלכה בספרו "הלכות הלכות" (לאחרי שמביא כמה דינים בנוגע לשבט לוי): "ולא שבט לוי בלבד אלא כל איש ואיש . . אשר נדבה רוחו אותו . . להבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעבודו . . ופרק מעל צוארו עול חשבונות הרבים אשר בקשו בני האדם, הרי זה נתקדש קדש קדשים, ויהי ה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים, ה" מנת חלקי וכוסי אתה תומיך גורלי"⁸.

[וענין זה מרומז בלשון הכתוב "הבדיל ה' את שבט הלוי לעמוד לפני ה' לשרתו עד היום הזה" — כיון שבנוגע לשבט לוי כפשוטו לא שייך (כ"כ) לומר "עד היום הזה", כיון שבחוף לארץ, ששם נמצאים רוב מנין ורוב בנין דבנ"י, ניכרת הבדלת שבט לוי ("לעמוד לפני ה' לשרתו") רק בימים שבהם נושאים הכהנים את כפיהם, שאז צריכה להיות נטילת ידי הכהנים ע"י הלויים⁹ — בימים טובים בלבד (או עכ"פ גם בשבתות — בקהילות שבהם נוהגים לישא את כפיהם גם בשבתות¹¹)].

וענין זה ראינו בפשטות בחיי אאמו"ר, בעל ההילולא — שהי' רב בישראל, שענינו ותפקידו "להורות דרכיו הישרים ומשפטיו הצדיקים לרבים, שנאמר¹² יורו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל"¹³, כפי שהיתה עבודתו של בעל ההילולא בלימוד והפצת התורה, תורה שבכתב ותורה שבעל-פה, והפצת היהדות, לימוד התורה וקיום מצוותי' (כולל גם בנוגע לאוה"ע שהיו בסביבתו ובאו במגע אתו, שכן, מצד חכמתו וידיעתו גם בהוויות העולם שאלו ממנו עצות בנוגע לעניניהם — שדיבר עמהם ופעל עליהם שיקיימו שבע מצוות ידיהו, והשתדל (עד כמה שהי' אפשר) שיבוא הדבר לידי פועל, שהי' "המעשה הוא העיקר"¹⁴).

ג. ועוד ועיקר — שעבודתו של בעל ההילולא היתה מתוך מסירת נפש בפועל:

למרות שהי' ידוע ומפורסם בכל המדינה אודות יחס הממשלה בשנים ההם אל הרבנים, ועד כמה מקפידה הממשלה שרבנים יצהירו ויכריזו

(6) כלשונו בהקדמתו לספר היד.

(7) תהלים טז, ה.

(8) הל' שמיטה ויובל בסופן.

(9) להעיר שזהו גם המקום שבו נמצא נשיא דורנו, כ"ק מו"ח אדמו"ר, וכן המקום בו נמצא בית-החיים ומקום מנוחתו של אביו, וכמו"כ בית-החיים של זקניו, כמדובר כמ"פ (ראה שיחת יו"ד שבט תשי"ד. ש"פ ויחי תשמ"ז (לקו"ש חכ"ה ע' 480 ואילך. סה"ש תשמ"ז ח"א ע' 256 ; 264). ועוד).

(10) שו"ע אדה"ז או"ח סקכ"ח ס"י.

(11) ראה דרכי חיים ושלוה אות קפג.

(12) ברכה לג, יו"ד — בברכה דשבת לוי: "וללוי אמר גוי" (שם, ח). ואף שישנה גם התכללות דכל הברכות לכל השבטים (ראה פרש"י שם, כט. וראה פרש"י ויחי מט, כח), הרי לכל לראש ובעיקר שייכת ברכה זו לשבט לוי, וכיו"ב בהברכות דשאר השבטים.

(13) רמב"ם שם פ"ג הי"ב.

(14) אבות פ"א מ"ז.

ושמסכימים עם הממשלה, ושצריכים לציית אל הממשלה ולבצע כל הפקודות שלהם וכו' — לא התחשב בעל ההילולא בכל זה, ומילא את התפקיד של רב ישראל כמו בשנים כתיקונם.

ומהדוגמאות לזה — בענין שהחשיבו לשליחותו בעולם — השתדלותו לספק לבניי "קמחא דפסחא" בתכלית הכשרות (שעיי"ז יהיו גם המזונות דכל השנה בתכלית הכשרות¹⁵):

הסדר הי' שהסוחרים שהתעסקו ב"קמחא דפסחא" — עסק שהי' נתון "בידים יהודיות" — היו באים ונוטלים את הקמח מבתי הטחינה (שבהם טחנו את החיטים לקמח) שהיו נתונים תחת השגחתו, ולאח"ז שלחו את הקמח לרחבי המדינה כולה, שבתקופה ההיא דרו בה רוב מנין ורוב בנין דבניי.

ובענין זה יצא אאמו"ר בפרהסיא נגד המלוכה, בהודיעו, שלא יוכלו להשתמש בהקמח שלא יהי' עם ההכשר שלו, בפיקוח המשגיחים שלו דוקא (משגיחים כאלו שלא נתפעלו מהרדיפות כו', ומילאו את הציווי שלו), וזאת, מבלי להתחשב עם העובדא אשר גרימת הפסד למלכות מדינה ההיא בשנים ההם היתה נחשבת למרידה במלכות, "קאנטער-רעוואלוציונער", ובמילא, אחת דינו... ובשביל זה נסע אאמו"ר לעיר הבירה (שבימים ההם) — דבר שהי' כרוך במסירת-נפש — להשיג את הרשיון שטחינת הקמח תהי' תחת פיקוחו, ובאמצעות רשיון זה ניתנה לו האפשריות לספק לבניי "קמחא דפסחא" בתכלית הכשרות (כידוע ומסופר בדברי ימי חייו, וכמדובר כמ"פ באריכות¹⁶).

ועד כדי כך, שבגלל עבודתו בהפצת התורה והיהדות באופן של מסירת נפש, זכה לענין שלא כל אחד, אפילו צדיקים, זוכה לזה¹⁷ — שיוכל לקבל העונש הכי גדול בעוה"ז (שבזה מודגש שאפילו העונשים שלו קשורים עם לימוד התורה וקיום המצוות שלו) — שזוה"ע הגלות, ש"צער הגלות שקול כמעט כצער המיתה¹⁸, ובכמה ענינים הרי זה קשה יותר מעונש מיתה¹⁹.

ועוד זאת, שאפילו בהיותו בגלות התעסק בכמה ענינים בהפצת היהדות, ויתירה מזה, אפילו בהפצת שבע מצוות ב"נ.

ד. ויש להוסיף במעלת העבודה דמס"נ במצב של גלות — שזוהו ע"ד הענין ד"ויחי יעקב בארץ מצרים"²⁰, כידוע הפירוש²¹ שאמיתית הענין דחיי יעקב ("ויחי יעקב") נתגלה בארץ מצרים:

15) ראה באה"ט אר"ח ר"ס תמוז. וראה
 18) חינוך מצוה תי.
 19) ראה גם התוועדויות תש"נ ח"ד ע'
 16) ראה התוועדויות תשמ"ג ח"ג ס"ע
 1295 ואילך. תש"ג ח"א ע' 62 ואילך.
 20) ר"פ ויחי.
 17) ראה "היום יום" חי טבת. נתבאר
 21) ראה גם שיחת ש"פ עקב, כ"ף מנ"א
 בלקו"ש ח"י ע' 160 ואילך. וש"נ.
 תשי"ג בתחילתה.

כאשר יעקב הי' בארץ ישראל, ובפרט כאשר "וישב יעקב בארץ מגורי אביו"²², יצחק אבינו, שהי' "עולה תמימה"²³, אשר, אפילו מלך פלשתים נכנע בפניו, הלך לבקרו, והעניק לו כבוד כו'²⁴ — לא הי' ניכר החידוש והמעלה ד"ויחי יעקב" — דמאי קמ"ל, והיכן היא המסירת נפש שבדבר; אמיתת הענין ד"ויחי יעקב" נתגלה בהיותו בארץ מצרים דוקא, ששם היתה צריכה להיות העבודה מתוך מסירת נפש — מצד גודל הירידה דארץ מצרים, עד כדי כך, שהוצרך לשלול שלא יעשוהו מצרים עבודה זרה!²⁵

כלומר: מעמדה ומצבה של ארץ מצרים (בראשות פרעה מלך מצרים שהי' אז "מושל בכיפה"²⁶) הי' בתכלית הירידה, עד כדי כך, שלא זו בלבד שהמצריים עברו על כמה ענינים, וכמ"ש רש"י עה"פ²⁷ "כמעשה ארץ מצרים גו' לא תעשו", "שמעשיהם של מצרים... מקולקלים מכל האומות", אלא יתירה מזה, שאפילו ענין האמונה ועבודה להקב"ה שכו"כ מהאומות קיבלו על עצמם (כידוע הדעות²⁸ בנוגע להחויב דבני-נח בענין השיתוף), הנה אצל המצריים, הי' מושלל (לא רק באופן של שיתוף, אלא) אפילו שהקב"ה הוא "גם" אלוקה כביכול — שלכן חשש יעקב שהמצריים יעשוהו עבודה זרה, ולא סמך על זה שיכול לומר להם שהוא שייך להקב"ה, וגם הם צריכים לשמוע בקולו של הקב"ה.

ועד כדי כך הי' גדול החשש שיעשוהו עבודה זרה — שבגלל זה לא התחשב יעקב בכבוד המלכות של יוסף, שהי' "משנה למלך"²⁹, ועד כדי כך, ש"בלעדין לא ירים איש את ידו ואת רגלו בכל ארץ מצרים"³⁰, בדוגמת המלך עצמו³¹, שלכן "ויתחזק ישראל וישב על המטה", "אמר, אע"פ שהוא בני, מלך הוא, אחלק לו כבוד"³² — ואעפ"כ, לא התחשב יעקב בכבוד המלכות של יוסף והטריח אותו להעלותו לארץ ישראל, שבשביל זה הוצרך יוסף לבקש טובה

- 22 ר"פ וישב.
 23 ב"ר פס"ד, ג. פרש"י תולדות כה, כו.
 כו, ב.
 24 ראה תולדות כו, כו ואילך.
 25 פירש"י ויחי מז, כט.
 26 ראה מכילתא בשלח יד, ה. ועוד.
 27 אחרי יח, ג.
 28 ראה לקו"ש חכ"א ע' 41 הערה 36.
 רש"י.

- 29 ראה מקץ מא, מבג ובפרש"י.
 30 שם, מד.
 31 ולכן קראו את יוסף בשם "אברך" (שם, מג), "רך בלשון ארמי מלך" (פרש"י עה"פ), וגם "אב" קשור עם ענין המלכות —
- * כמ"ש הרמב"ם בהלכות מלכים פ"ג ה"ו.
 — ומשמעות הדברים שענין זה שייך לא רק למלך ישראל דוקא, אלא לכללות ענין המלכות.

מפרעה מלך מצרים שיתן לו רשות וכו', דבר שהי' כרוך בכמה קשיים, כמבואר בפרש"י³³.

ומזה מובן גם בנוגע לבעל ההילולא — "צדיק יסוד עולם"³⁴, שהי' בעירו בבחינת "מאן מלכי רבנן"³⁵ בפשטות — שכללות עבודתו היתה באופן דמס"נ, שבזה מתגלה אמיתית הענין ד"ויחי יעקב".

ה. וזהו הלימוד וההוראה בנוגע לפועל מחלק הפרשה שבו מדובר אודות שבט לוי — שצריך להיות "נדבה רוחו כו" לעסוק בהפצת היהדות, לימוד התורה וקיום המצוות, עד לאופן של מסירת נפש — בדוגמת שבט לוי שמסרו נפשם³⁶ על העבודה במשכן, ולאח"ז בביהמ"ק ראשון, ולאח"ז בביהמ"ק שני, וכמו כן בביהמ"ק שלישי (עכ"פ בתקופה הראשונה³⁷).

והדגשה מיוחדת בכל זה בעמדנו ביום ההילולא, כאשר בעל ההילולא רואה — מהמקום שבו נמצא — שכל השומעים אודות יום זה מנצלים זאת כדי לקבל על עצמם את השליחות להפיץ תורה ויהדות, ברוחו של בעל ההילולא (שרצונו ותשוקתו היתה להפיץ יהדות בקרב בני, אנשים נשים וטף, החל מבני קהילתו), ומעין מסירות-נפש שלו.

ו. ויש להוסיף בכל האמור — בשייכות ל"טף":

תפקידו של שבט לוי שייך גם להטף שבו, ובפרט ע"פ המסופר בחומש שהמנין דשבט לוי לא הי' מבין עשרים שנה ומעלה ("יוצא צבא בישראל"³⁸), ואפילו לא מבין י"ג שנה ומעלה, אלא, "מבין חודש ומעלה"³⁹, "משיצא מכלל נפלים הוא נמנה ליקרא שומר משמרת הקודש"⁴⁰.

ומזה לימוד והוראה עיקרית בענין החינוך, כיצד צריך יהודי לחנך את ילדיו עוד בהיותם שבטנים — אשר מבלי הבט אם הוא כהן או לוי,

33 שם נ, ו. ישאר רושם מחטא העגל, יחזור הבכורים לעבוד בביהמ"ק השלישי (ראה אוה"ת מקץ שדמ, א).

וצריך עיון במסקנת הדבר, אע"פ שאין זה נוגע עכשיו, כיון שנמצאים עדיין רגע קודם ביאת המשיח, ועאכו"כ קודם תקופה שני' דביאת המשיח, ובמילא, תומשך העבודה באופן ד"כהנים בעבודתם ולוים בדוכנם וישראל במעמדם", ורק לאחרי כן תתעורר השאלה באיזה אופן תהי' העבודה, כנ"ל. ואין כאן המקום להאריך בזה.

38 במדבר א, ב.

39 שם ג, טו.

40 פרש"י עה"פ.

33 שם נ, ו.

34 משלי יו"ד, כה.

35 ראה גיטין סב, סע"א. זח"ג רנג, ב

(ברע"מ).

36 ראה תנחומא במדבר כו.

37 כי: מצינו בכתבי האריז"ל (ל"ת

יחזקאל — הובא בתניא פ"ג) בפירוש הכתוב (יחזקאל מד, טו) "והכהנים הלויים", "שהלויים של עכשיו יהיו כהנים לעתיד". ולאידך, יש מקום לומר שכיון שבתחילה היתה העבודה בבכורות, ורק בגלל חטא העגל נלקחה העבודה מהבכורות וניתנה לשבט לוי, שלא חטאו בעגל (במדבר"ר פ"ו, ב. וראה פרש"י פרשתנו יו"ד, ח), הרי לעתיד לבוא, שאז לא

מזרע שאר השבטים, או "הגר אשר בקרבך"⁴¹, הרי, כיון שיש לו "חלק אלוהה ממעל ממש"⁴², ועושה נפשו עיקר⁴³, מחנך הוא גם את ילדיו לענין של מסירת נפש (ע"י ההנהגה שלו מתוך מס"נ), ובאופן כזה יגדלו וימלאו שליחותם בעולם — להראות דוגמא חי' מהנהגתם הפרטית כיצד צריך ילד יהודי להתנהג אפילו בעת קטנותו⁴⁴.

וכאשר מראים דוגמא חי' מתוך חיות אמיתית — ה"ז פועל פעולתו, שהרי דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב ופועלים פעולתם⁴⁵, ועאכ"ו כ כאשר הפעולה היא (לא רק ע"י הדיבור, אלא) גם ע"י הוראת דוגמא חי'.

ובנוגע לילדי ישראל בימינו אלה, בדור שיקבל את פני משיח צדקנו בקרוב ממש, ו"משה ואהרן עמהם"⁴⁶, ו"לוויים בדוכנם" ביחד עם "כהנים בעבודתם" ו"ישראל במעמדם"⁴⁷ — צריכה להיות הדוגמא חי' כיצד מתכוננים לגאולה העתידה ובנין ביהמ"ק השלישי, "מקדש אדני כוננו ידיך"⁴⁸.

ז. ובהתאם לכך, הנה כאו"א מכם — כולל גם המבוגרים שנמצאים כאן — יקבל על עצמו שליחות לצדקה, שמקרכת את הגאולה⁴⁹,

ויה"ר שגם כל אלו השומעים את הדברים יעשו כך — כל אחד במקומו הוא — להוסיף עוד יותר על נתינת צדקה הרגילה, ולהשתדל שגם יהודי נוסף יעשה כך,

והעיקר — שע"ז פועלים ביאת משיח צדקנו באופן ד"עד מהרה ירוץ דברו"⁵⁰, ו"לא עיכבן המקום אפילו כהרף עין"⁵¹, ותיכף ומיד אומרים: "הנה זה בא"⁵², דוד מלך ישראל, ועל ידו נעשית גאולה אמיתית ושלמה — באופן של שלימות,

כלומר, שכל בני" וכל אחד מבנ"י יוצא מגלות זה בשלימות, גוף בריא, ביחד עם נשמה בריאה, ובמילא צריך להיות גוף בריא ונשמה בריאה עוד בשעה שנמצאים עדיין בגלות,

(46) ראה יומא ה, ב. תוד"ה אחד —

פסחים קיד, סע"ב.

(47) מגילה ג, א. ועוד.

(48) בשלח טו, יז ובפרש"י.

(49) ב"ב יו"ד, א. וראה תניא פל"ז (מח, ב).

(50) תהלים קמו, טו. וראה לקו"ת ס"פ קרח.

(51) מכילתא ופרש"י בא יב, מא.

(52) שה"ש ב, ח. וראה שהש"ר עה"פ.

(41) תבוא כח, מג.

(42) תניא רפ"ב.

(43) ראה שם רפל"ב.

(44) "משיצא מכלל נפלים", היינו,

כשנעשה בן שלשים יום, ויתירה מזה, כפי שמצינו בהלכה (ראה שו"ע אדה"ז אור"ח סש"ל ס"ח), שאם נולד לט' חדשים, ושערותיו וצפרניו שלימים, הרי הוא בן קיימא תיכף בעת לידתו.

(45) ראה ס' הישר לר"ת שי"ג. הובא

בשל"ה סט, א.

ועוד והוא העיקר — שתיכף ומיד יוצאים מהגלות "בנערינו ובזקנינו גו' בכנינו ובכנותינו"⁵³, "וארו עם ענני שמיא"⁵⁴ — לארצנו הקדושה, ושם גופא — לירושלים עיר הקודש, בהר הקודש, ובבית המקדש, ובקודש הקדשים.

ולהעיר מהשייכות לחלק הפרשה דיום זה, שבו נאמר⁵⁵ "פסל לך שני לוחות אבנים כראשונים גו' ועשית לך ארון עץ גו'", אשר בפסוק זה מרומז הן ענינם דלוחות הראשונות בשלימותם ("כראשונים" דייקא), הן ענינם דלוחות האחרונות בשלימותם, והן ענינם דשברי לוחות (שזהו"ע דעבודת הבעל-תשובה) שגם הם היו מונחים בארון (כולל גם הס"ת שהיתה מונחת בארון או מצד הארון, כב' הדיעות שבזה)⁵⁶.

ועוד והוא העיקר — שתיכף ומיד, "עם ענני שמיא", ישנם כל ענינים אלו, בארצנו הקדושה, בירושלים עיה"ק, בהר הקודש, ב"מקדש אדני כוננו ידיך", עד בקודש הקדשים.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א נתן לכאו"א מהנוכחים ב' שטרות של דולר, כדי לתתם (או חילופם) לצדקה].

(55) יו"ד, א.

(56) ב"ב יד, א-ב.

(53) בא יו"ד, ט.

(54) דניאל ז, יג. וראה סנהדרין צח, א.